

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΟΜΑΔΑ ΑΝΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

Ενδεικτικές Απαντήσεις

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A.1.

α. Σχ. βιβλίο, σελ. 77: «Οι Εκλεκτικοί ήταν μια ετερόκλητη ... σταθερές κυβερνήσεις»

β. Σχ. βιβλίο, σελ. 86 - 87: «Το 1909 ... μέσω της βουλής» ,

σελ. 88: «Στις 15 Μαρτίου 1910 ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος διαλύθηκε έχοντας επιτύχει τις επιδιώξεις του».

γ. Σχ. βιβλίο, σελ. 151–152 :«Με βάση το άρθρο 11 ... περιουσίας των ανταλλαξιμών»

A.2.

α. 2

β. 6

γ. 1

δ. 5

ε. 4

* Περισσεύει το στοιχείο (3) από τη στήλη Β.

B.1.

α. Σχ. βιβλίο, σελ. 82: « Στη δεκαετία του 1880 τα κόμματα ... και στα συμφέροντα κάθε κοινωνικής ομάδας».

β. Σχ. βιβλίο, σελ. 82: « Για την επιλογή των υποψηφίων βουλευτών ... σχέσεις και εξυπηρητήσεις»

Σχ. βιβλίο, σελ. 84: « Οι υποψήφιοι βουλευτές προέρχονταν ... και από τα κατώτερα στρώματα».

B.2.

α. Σχ. βιβλίο, σελ. 154: « Η ΕΑΠ διέκρινε την αποκατάσταση των προσφύγων σε αγροτική... γεωργών μικροϊδιοκτητών αντί εργατικού προλεταριάτου».

β. Σχ. βιβλίο, σελ. 154: «Εξάλλου, δόθηκε προτεραιότητα στην εγκατάσταση ... εποικίζονταν παραμεθόριες περιοχές».

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Γ.1.

α) Σχ. βιβλίο, σελ. 217: «Δύο μεγάλα εξωτερικά γεγονότα ... τη νέα Προσωρινή της Κρήτης».

Σύμφωνα με το **Κείμενο Α**, ο Ελευθέριος Βενιζέλος με χειρόγραφο προκήρυξή του ζητούσε την άμεση καθολική χωρίς όπλα συμμετοχή των Κρητών σε συγκέντρωση στα Χανιά τον Σεπτέμβριο του 1908 με αίτημα την κήρυξη της ένωσης της Κρήτης με το βασίλειο της Ελλάδας.

Από το **Κείμενο Α** μπορούμε να αξιολογήσουμε τα παρακάτω χωρία:

- «ανάγκη αμέσως αύριον να κηρύξωμεν και ημείς την ένωσιν»
- «παραλάβετε όσους περισσότερους δύνασθε άοπλους»
- «έλθετε αύριον εις Χανιά έως τας 2 μ.μ.»

Στο **Κείμενο Β**, στο Διάγγελμα που απευθύνει η Κυβέρνηση της Κρήτης στον κρητικό λαό, τονίζεται ότι αποτελεί εθνικό χρέος η διεκδίκηση της Ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα από τη στιγμή που οι διεθνείς εξελίξεις δρομολογούσαν επιτυχώς τη λύση σε αντίστοιχα εθνικά ζητήματα. Στο Διάγγελμά της η Κρητική κυβέρνηση επεσήμαινε την ανάγκη του ειρηνικού χαρακτήρα των κινητοποιήσεων καθώς και την προστασία των μουσουλμάνων της νήσου.

Από το **Κείμενο Β** μπορούμε να αξιοποιήσουμε τα παρακάτω χωρία:

- «να κηρύξωμεν την ένωσιν της Κρήτης μετά της Μητρός Ελλάδος»
- «Τα κωλύματα [...] ήρθησαν εντελώς, διότι από προχθές ...προσαρτάται εις την Αυστροουγγαρίαν»
- «τηρούντες μετά ζήλου την δημοσίαν τάξιν»
- «περιφρουρούντες μετά πατρικής μερίμνης τα συμφέροντα των συμπατριωτών μας Μουσουλμάνων»

Στο **Κείμενο Γ** καταγράφεται απόσπασμα από το επίσημο ενωτικό ψήφισμα της κρητικής κυβέρνησης στο οποίο κηρύσσεται η ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα, όπως αυτό υπεγράφη στα Χανιά στις 24 Σεπτεμβρίου του 1908.

Σχετικά χωρία από το **Κείμενο Γ** είναι:

- «Η Κυβέρνησις της Κρήτης [...] κηρύσσει την ανεξαρτησίαν της Κρήτης και την ένωσιν αυτήν μετά της Ελλάδος»
- «Εντέλλεται εις τας Αρχάς της νήσου ... τα καθήκοντα της υπηρεσίας των»
- «Εγένετο εν Χανίοις τη 24^η Σεπτεμβρίου 1908»

β) Σχ. βιβλίο, σελ. 218: « **Παρά τις έντονες διαμαρτυρίες της Τουρκίας ... απέκοψε τον ιστό της**».

Στο **Κείμενο Δ** επισημαίνεται ότι η αντίδραση από την πλευρά των Μεγάλων δυνάμεων δεν ήταν εξ ολοκλήρου αρνητική απέναντι στο ενωτικό ψήφισμα της Κρητικής κυβέρνησης το 1908. Μάλιστα υπήρχε ομοφωνία ως προς το θέμα της δρομολόγησης συζητήσεων με την Τουρκία, με τον όρο να διατηρηθεί η έννομη τάξη στην Κρήτη και να προστατευθεί ο μουσουλμανικός πληθυσμός. Την αρχική, ωστόσο, επιφυλακτική στάση των Προστάτιδων Δυνάμεων διαδέχθηκε ο συμβιβασμός τους. Έτσι, αποφασίστηκε η αποχώρηση των στρατευμάτων τους από το νησί της Κρήτης κάνοντας παράλληλα φανερή την πρόθεσή τους να διαφυλάξουν την έννομη τάξη και τα δικαιώματα των μουσουλμάνων στο νησί. Από το **Κείμενο Δ** μπορούμε να αξιοποιήσουμε τα χωρία:

- «Η αντίδραση των προστάτιδων Δυνάμεων ... δεν ήταν απόλυτα αρνητική»
- «δεν ήταν πλέον δύσκολο να διαφανεί η επιφυλακτικότητα και η υπαναχώρηση στη συνέχεια των προστάτιδων Δυνάμεων».
- «Στις 30 Ιουνίου ...δικαιώματα του σουλτάνου».

Οι ενέργειες των Κρητών για κήρυξη της Ένωσης με την Ελλάδα προκάλεσαν την αντίδραση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας αφού ήδη αυτή είχε πληγεί διπλωματικά από την υποχώρησή της στις διαπραγματεύσεις τόσο με τη Βουλγαρία όσο και με την Αυστρο- Ουγγαρία. Γι' αυτόν τον λόγο η Οθωμανική Αυτοκρατορία (Τουρκία) ζητούσε επίμονα να διασαφηνιστούν οι διαθέσεις των Ευρωπαίων.

Σχετικά χωρία από το **Κείμενο Δ** :

- « Οι Νεότουρκοι εθνικιστές ... επιτυχίας»
- «η Τουρκία έκρινε σκόπιμο ...ευρωπαϊκών προθέσεων»

Δ.1.

α) Σχ. βιβλίο, σελ. 20: «Ακολούθησαν δύσκολα χρόνια ... ναυτικών υποθέσεων ».

Σχ. βιβλίο, σελ. 21: «Στη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα ...στις ελληνικές θάλασσες»

Σύμφωνα με το **Κείμενο Α** κατά την Επανάσταση σημαντικά ναυτικά κέντρα όπως η Ύδρα και οι Σπέτσες είχαν απωλέσει το μεγαλύτερο μέρος του εμπορικού ναυτικού τους κατά 78% και 50% αντίστοιχα. Έτσι, μετά την Επανάσταση η Ύδρα είχε μόλις 24 ιστιοφόρα ενώ το 1870 έφτασε τα 211 πλοία. Ανάλογα οι Σπέτσες από τα 26 πλοία που διέθεταν το 1840 έφτασαν τα 211 το 1870. Μετά την επανάσταση πολλά ελληνικά νησιά εξελίχθηκαν σε ναυτικά κέντρα με την ίδρυση ναυπηγείων και την κατασκευή λιμανιών, καθιστώντας τη ναυπηγική έναν αξιόλογο τομέα της ελληνικής βιομηχανίας. Τα πιο σημαντικά ναυτικά κέντρα μετεπαναστατικά ήταν η Σύρος και ο Πειραιάς. Είναι χαρακτηριστικό ότι η Σύρος το 1840 διέθετε 90 φορτηγά ιστιοφόρα και το 1870 700 ιστιοφόρα πλοία.

Στο **Κείμενο Β** επισημαίνεται η ανάδειξη του Γαλαξιδίου σε ισχυρό ναυτικό κέντρο της Δυτικής Ελλάδας, αφού διαθέτοντας το 1870 320 ιστιοφόρα, συναγωνιζόμενο την ισχύ της Σύρου η οποία διέθετε την ίδια χρονιά 700 ιστιοφόρα. Στο κείμενο μάλιστα αναφέρεται ότι το Γαλαξίδι πενταπλασίασε τον στόλο του μέχρι το 1870, αφού από τα 64 ιστιοφόρα το 1840 έφτασε στα 320 ιστιοφόρα.

Από το **Κείμενο Α** θα μπορούσαμε να αξιοποιήσουμε τα χωρία:

- «Στην διάρκεια της Επαναστάσεως ...περισώθηκε»
- «η Ύδρα και οι Σπέτσες ... εμπορικού ναυτικού»

- «Με την αποκατάσταση της ειρήνης ιδρύθηκαν ...νεοσύστατου κράτους»
- «Μετά την επανάσταση η Σύρος και αργότερα ο Πειραιάς ... πάνω από 260 πλοία»

Από το **Κείμενο Β** σχετικά χωρία είναι:

- «Σε κύριο ναυτιλιακό κέντρο ... το Γαλαξίδι»
- «μέσα σε μια τριακονταετία ... εκμετάλλευση ιστιοφόρων»

Από τον πίνακα αξιοποιούμε τα σχετικά στατιστικά δεδομένα.

β) Σχ. βιβλίο, σελ. 20: «Στο ελληνικό κράτος, στη θέση των παλιών κέντρων ... στη Σμύρνη και αργότερα στην Αίγυπτο».

Σύμφωνα με το **Κείμενο Γ**, λόγοι ανάδειξης της Σύρου σε σπουδαίο ναυτικό κέντρο ήταν:

- α. η ανάπτυξη του διαμετακομιστικού εμπορίου
- β. η ύπαρξη ναυπηγείου
- γ. οι γνώσεις ναυπηγικής τέχνης από Ψαριανούς και Χίους πρόσφυγες
- δ. η ύπαρξη ειδικού και πολυάριθμου εργατικού δυναμικού

Σχετικά χωρία από το **Κείμενο Δ** είναι:

- «Το διαμετακομιστικό εμπόριο ... αποθήκη διαμετακόμισης (transit)»
- «Το ναυπηγείο της πόλης ... εργασίες στη Σύρο»